

Puiden istutustilaisuus Snellmanin puistossa 11.5.06
Sirkka Sinkkonen: Tervehdyssanat

Hyvät kuulijat

Kansallisen herättäjän J.V. Snellmanin syntymästä tulee kuluneeksi huomenna 200-vuotta. Olemme kokoontuneet kunnioittamaan Snellmanin ja hänen puolisonsa Johanna Lovisa Wennebergin elämäntyötä istuttamalla kaksi muistopuuta, toisen Snellmanin ja toisen hänen puolisonsa kunniaksi.

Parhaillaan vietettävän juhluvuoden tarkoitus on tehdä tunnetuksi Snellmanin ja hänen aikalaistensa työtä kansakunnan rakentajina. Näihin rakentajiin kuuluvat ehdottomasti myös Snellmanin elämäntyön mahdollistaneet naiset. On aika nostaa heidät esille ja tehdä heidän näkymättömäksi jäänyttä työtään tunnetuksi. Aloite puun istutukseen on tullut Savon kielen seuralta. Esitän Kuopion juhlatoimikunnan puolesta kunnioittavat kiitokset Savon kielen seuralle Snellman-vuoden tasa-arvosteosta.

Snellmanin puolisolle istutettava kuusi symboloikoon samalla monien muiden naisten panosta Snellmanin elämäntyössä. Yksi heistä on Johanna-puolison varhaisen kuoleman jälkeen Snellmanin suurperheestä ja taloudesta vastannut leskirouva Ulrika Elisabeth Heinz. Hän oli toiminut Kuopion tyttökoulun johtajana ja oli Johannan vanha ystävä. Toinen on Snellmanin vanhin tytär Hanna, joka äitinsä kuollessa oli vasta kymmenvuotias. Aikuistuttuaan hän kantoi uhrautuvasti raskaan vastuun isänsä perheen pitkäaikaisena taloudenhoitajana ja pysyi naimattomana. Snellmanin elämän loppuvaiheessa Hanna hoiti sairasta isäänsä yötä päivää oman terveytensä kustannuksella. Hänet laskettiin haudan lepoon vuosi isänsä kuoleman jälkeen vain 36-vuotiaana.

Perheellä, avioliitolla ja sukupuolten välisellä työnjaolla oli tärkeä sija Snellmanin filosofisissa pohdinnoissa. Hänen filosofisen pääteoksensa Valtio-opin mukaan perhe ja avioliitto muodostivat kansalaisyhteiskunnan ja kansallisvaltion perustan. Yksilö oli osa avioliittoa, avioliitto osa perhettä, a perhe osa kansalaisyhteiskuntaa, joka oli osa kansallisvaltiota. Osat muodostivat hierarkkisen kokonaisuuden, jossa valtio oli ylin auktoriteetti. Snellmanin ajattelussa kokonaisuus oli tärkeä, jonka hyväksi osien, esimerkiksi avioliitossa ja perheessä puolisoitten - erityisesti naisen - oli uhrauduttava. Saksalaisten filosofiesikuvien, Immanuel Kantin ja G.W.F Hegelin tavoin, Snellman näki yksilön ja kansakunnan kehityksen modernin kansallisuusaatteen nousun myötä toisiinsa kietoutuvaksi prosessiksi. Tähän liittyen Snellman puhui yksilön velvollisuudesta sivistää itseään. Sivistäessään itseään ja toisia mies rakensi samalla kansakuntaa. Naisen sivistys oli Snellmanista välttämätöntä siksi, että hän äitinä pystyi kasvattamaan lapsistaan hyviä kansalaisia, ymmärtämään miehensä työtä ja huolia, jopa vaikuttamaan viisaasti tämän päätöksiin. Snellman kirjoitti: ”Jokaisessa yhteiskuntaluokassa täytyy naisella olla paljon tietoa, että hän kykenee käsittämään omaistensa aseman yhteiskunnassa ja heidän mahdollisen toimintansa sen hyväksi. ”Rakastettavan naisen” ihannetyyppi oli Snellmanin mukaan sivistynyt kouluja käynyt nainen, joka avioituttuaan omisti elämänsä lapsilleen ja miehelleen.

On mielenkiintoista tehdä rinnastuksia nykypäivään. Snellmanin markkinoima perhemalli oli saksalainen. Parhaillaan Saksan perhepolitiikassa haetaan oppia Suomesta ja muista pohjoismaista. Tavoitteena on mm. säätää vanhempainloma isyysloma mukaan lukien. Saksan uudistuksessa puhutaan myös perhepoliittisen infrastruktuurin kehittämisestä. Sillä

tarkoitetaan mm. päiväkoteja suomalaiseen tyyliin. Euroopan integraation seurauksena perhekysymyksissä vaikutusten suunta on kääntynyt Snellmanin ajoista päinvastaiseksi. Olkaamme ylpeitä, että meillä Pohjolassa on annettavaa Keski-Euroopalle.

Perhe ja avioliitto olivat tärkeitä myös Snellmanin omassa elämässä. Hän avioitui Kuopiossa 39-vuotiaana 17-vuotiaan apteekkarin tyttären Johanna Lovisa Wennebergin kanssa. Herännäishäät pidettiin parin korttelin päässä sijaitsevassa Malmbergin talossa.

Snellmanin avioliitto kesti vain 11 vuotta. Aikansa monien naisten tavoin Johanna kuoli lapsivuoteeseen 29-vuotiaana. Yhdentoista avioliittovuoden aikana perheeseen syntyi seitsemän lasta. Toinen tytär kuoli kaksivuotiaana. Seitsemäs keskosena syntynyt lapsi eli vain neljä tuntia. Snellman jäi 51-vuotiaana viiden lapsen yksinhuoltajaksi. Hänellä oli kuitenkin onni saada uhrautuvia naisia hoitamaan perhettään ja talouttaan. Myös heitä me kunnioitamme tänään.

Ison lapsijoukon hoitaminen ja kasvattaminen merkitsi Johannalle suurta työmäärää ja vastuuta. Tehtävän vaikeutta lisäsivät Snellmanin lukuisat pitkäkestoiset ulkomaanmatkat. Niiden aikana Johannan oli selviydyttävä ilman miestään pienten ja usein sairaiden lasten kanssa ja lisäksi huolehdittava perheen murrosikäisestä kasvattipojasta. Snellmanin kierrellessä ympäri Eurooppaa Johanna pyöritti kotona arkea ja hoiti suurta taloutta. Näin hän tuki snellmanilaisittain ilmaistuna miehen yhteiskunnallisen tarkoituksensa toteutumista.

Johannalle avioliitto vaativan, äkkipikaisen ja itseään 22 vuotta vanhemman Snellmanin kanssa sisälsi kovia haasteita. Snellman kohdisti sekä suuria moraalisia että sivistämisen vaatimuksia nuoreen vaimoonsa. Tästä kertovat Johannan alemmuudentuntoiset kirjeet, joissa hän välitteli puutteitaan ja osaamattomuuttaan.

Snellmanien kirjeenvaihto kuvaa heidän parisuhteensa luonnetta ja kummankin kasvua siinä. Varsinkin avioliiton alkuaikoina vuorovaikutusta häiritseviä Johannan vaikeus avautua. Tästä Snellman moitti häntä. Johanna tunnisti itsekkin ongelman, josta hän kirjoitti toistamiseen mm. seuraavasti: ”Luoja tietää, miksi minä aina menen ihan mykäksi, kaikkihan olisi toisenlaista jos olisin avoin, vaikka silloin kyllä joutuisit kuuleman aika moisia lapsellisuuksia, mutta siitä olisi minulle hyötyä, kun sinä rakastavasti ojentaisit minua”. Ja toisessa kirjeessään: ”Sinä luulet, että minä en välitä siitä, mikä koskee meitä, mutta enhän voi ihmetellä sitä, koska olen todella vaikuttanut siltä”.

Snellman kommentoi asiaa mm. seuraavasti ”Minua liikuttaa syvästi, mitä Sinä rakas kirjoitat sulkeutuneisuudestasi. En voi kieltää, että minua on usein painanut, etten koskaan kuule Sinun sydämesi puhuvan, enkä huomaa Sinussa tarvetta ilmaista mitään. Mutta ihmisten laita Luoja paratkoon on yleensä siten, että niitä sanoja säästetään, jotka voivat tuottaa lähimmäiselle iloa, ei niitä, jotka häiritsevät ja loukkaavat. Olen helposti päästänyt tyytymättömyyteni purskahtamaan, toisinaan jopa kiivaampana kuin olen sen tuntenut. Anna se anteeksi, Rakkaani. Ehkä myös ankaruuteni on saanut aikaan sen, että olet menettänyt rohkeutesi olla minulle täysin avoin”.

Puolisot kasvoivat vuorovaikutustaidoissa. Johanna oppi ilmaisemaan itseään ja Snellman oppi hillitsemään itseään. Parisuhteen ristiriidoista huolimatta kirjeenvaihdosta ilmenee suuri keskinäinen kiintymys, joka syveni avioliiton edetessä. Suhde säilyi lämpimänä aina Johanna kuolemaan asti.

Hyvät kuulijat, filosofiesikuviansa tavoin Snellman rajasi aktiivisen kansalaisuuden miehille ja sulki naiset valtiollisen ja yhteiskunnallisen toiminnan ulkopuolelle. Keskeinen perustelu oli, että vain miehet olivat järkipäisesti ajattelevia ja siten valtiolliseen toimintaan sopivia. Tätä ajattelua kyseenalaistamaan nousi vielä Snellmanin eläessä 1800-luvun loppupuolella voimakas yhteiskunnallinen liike, naisemansipaatio. Suomessa sen juuret ovat vahvasti Kuopiossa. Kanttilasta käsin Minna Canth johti tulisieluisesti naisten vapautumista. Tämän yhteiskunnallisen liikehdinnän hedelminä voimme juhlia tänä vuonna myös naisten täysien poliittisten oikeuksien eli äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden satavuotista taivalta.

Kuopion juh latoimikunnan puolesta toivotan teidät sydämellisesti tervetulleiksi tähän tilaisuuteen.